

SECTORPLAN (V)MBO GROEN 2015-2020

Wij leiden de mensen op die de toekomst groen kleuren

AOC RAAD

SECTORPLAN (V)MVO-GROEN 2015 - 2020

De gemeenschappelijke agenda van AOC's en VBG scholen

VOORWOORD

Sinds november vorig jaar hebben de AOC's en de scholengemeenschappen met een groene vmbo-afdeling intensief met elkaar gesproken over hun gemeenschappelijke toekomstagenda. Dit heeft geresulteerd in dit 'Sectorplan (v)mbo-groen 2015-2020'.

Aan de basis van dit plan staat de gezamenlijke opdracht die de groene scholen zich stellen en die is verwoord in het volgende motto:

“Wij leiden mensen op die de samenleving groen kleuren”

Vanuit deze opdracht kijken we in het plan terug op wat er tot nu toe is bereikt en analyseren we de belangrijkste ontwikkelingen en trends waar de groene scholen en de groene sector mee worden geconfronteerd. Hieraan ontleen we drie belangrijke uitdagingen c.q. ambities voor de komende jaren.

1. We zetten het toekomstperspectief van onze leerlingen en studenten centraal.
2. We zijn de verbindende schakel tussen leerlingen/studenten en het bedrijfsleven/maatschappelijke partners/overheid ten gunste van de samenleving.
3. We werken doelmatig en effectief.

Deze ambities worden uitgewerkt in concrete acties. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt in de regio, bij de scholen zelf. Landelijk, in de AOC Raad, bespreken we de voortgang worden goede voorbeelden gedeeld en gezamenlijke acties in gang gezet.

Dit Sectorplan is de leidraad voor ons handelen in de komende jaren. We willen hiermee alle betrokkenen bij het groene onderwijs een helder beeld geven van wat ons drijft en waar de komende jaren op kan worden gerekend.

Ede, september 2015,

Jan-Pieter Janssen
Voorzitter AOC Raad

Voor u ligt het sectorplan van de gezamenlijke AOC's en VBG-scholen (OCW-scholengemeenschappen met vmbo groen). Hierin zijn onze gezamenlijke ambities, doelen en acties voor de komende vijf jaar beschreven.

Onze scholen opereren met de combinatie van vmbo en mbo op het snijvlak van maatschappelijke vorming, voorbereiding op vervolgonderwijs en toeleiding naar de arbeidsmarkt. Dit alles in een context van het toenemende belang van groene groei, een nieuwe duurzame economie. Een economie waarin groene kennis van essentieel belang is. Dit maakt ons groene onderwijs uiterst relevant voor de toekomst (hoofdstuk 1):

Wij leiden mensen op die de samenleving groen kleuren.

We zien ons groen onderwijs als toonzettend waar het gaat om leren, talentontwikkeling en het vinden van antwoorden op maatschappelijke vraagstukken. Wij willen (jonge) mensen uitdagen om te ontdekken waarvoor ze staan, wat hen drijft, waarin ze goed zijn en wat ze waard zijn. We doen dit in groene leeromgeving en vanuit ons groene DNA: onze specifieke en unieke groene expertise is en blijft de basis van onze kracht. We organiseren ons samen, met regionale partners en in het groene netwerk om kwalitatief hoogwaardige opleidingen te kunnen blijven verzorgen.

Wij zetten in op drie belangrijke ambities (hoofdstuk 2):

- We zetten het toekomstperspectief van onze studenten en leerlingen centraal.
- We zijn de verbindende schakel tussen de student/leerling en het bedrijfsleven/maatschappelijke partners/ overheid ten gunste van de samenleving.
- We werken doelmatig en effectief.

De afgelopen jaren hebben we met ons sectorplan *SEMPERVIVUM 2012-2015* met succes ingezet op kwaliteitsverbetering langs drie verschillende dimensies: onderwijskwaliteit, de kwaliteit in relatie tot de arbeidsmarkt en de kwalitatieve bijdrage die wordt geleverd aan de realisatie van een groene en duurzame economie. Verder is de AOC Raad omgevormd naar een netwerkorganisatie en de GKC naar de Groene Tafel (zie hoofdstuk 3). Dit biedt ons goede voorwaarden voor een slagvaardige samenwerking.

Als we naar de externe ontwikkelingen en trends kijken waar wij als groene onderwijsinstellingen mee worden geconfronteerd (hoofdstuk 4) en als we daarbij onze huidige positie en prestaties nog eens kritisch beschouwen (hoofdstuk 5), constateren we dat we voor een aantal uitdagingen staan in het realiseren van onze ambities. Het bedrijfsleven vraagt mensen met groen DNA, nu en in de toekomst. Een goede kwalitatieve en kwantitatieve aansluiting op de arbeidsmarkt is voor ons evenzeer een belangrijke prioriteit. De arbeidsmarkt flexibiliseert, beroepen veranderen steeds sneller, de scheidslijnen tussen de sectoren vervagen en cross-overs worden steeds belangrijker. Dat geldt ook voor (groene) burgerschapsvorming, duurzaamheid, maatschappelijke verantwoord ondernemen en het beschikken over interculturele competenties. Digitalisering en robotisering hebben een steeds grotere invloed op de manieren waarop wij kennis delen en produceren.

Wij leiden als AOC's op voor een breed maar maatschappelijk relevant werkveld met economisch belangrijke en snel innoverende sectoren. Wij zijn relatief kleinschalig georganiseerd en moeten voldoen aan kwaliteits- en doelmatigheidseisen van de overheid. De uitdagingen die hieruit voortvloeien vragen om een gezamenlijke regionale aanpak en positionering binnen de gouden driehoek en om samenwerking met partners in (HAO, WUR) en buiten het groene netwerk.

Onze groene wereld blijft daarnaast voor een groeiende groep vmbo-leerlingen een relevante en vruchtbare leeromgeving. Ook hier liggen opgaven in het blijven borgen van de kwaliteit en in het bieden van een helder

doorstroomperspectief naar een vervolgopleiding.

De uitwerking van deze ambities leidt tot een aantal actielijnen (hoofdstuk 6) en gezamenlijke positionering (hoofdstuk 7). Het realiseren van onze ambities en gezamenlijke actielijnen gebeurt primair op de instellingen zelf (hoofdstuk 8). De mindset is daarbij proactief: we gaan het groen (v)mbo onderwijs van 2020 zelf mede vorm geven. Vanuit het sectorplan zoeken wij de verbinding met elkaar. Dit betekent niet dat we dit vrijblijvend oppakken. Het toekomstperspectief van onze leerlingen en studenten staat centraal. Basiskwaliteit is daarbij niet goed genoeg. De lat moet hoger. Het gaat ons om topkwaliteit. We geven het onderwijs van 2020 zelf vorm en kiezen daarin meer dan ooit onze eigen positie. Dit vraagt sterke bestuurlijke samenwerkingsverbanden, onderling en met andere partners, die zorgen voor continuïteit en robuustheid. Hiermee benutten we ontwikkelingskansen en innovatieopgaven optimaal.

1 WIE WILLEN WE ZIJN – ONZE MISSIE EN IDENTITEIT

Groen staat voor groei en leven. Dat geldt tot in de vezels voor ons groene onderwijs waarin de persoonlijke ontwikkeling van onze leerlingen en studenten centraal staat. We dagen ze uit om hun talenten te ontdekken en verder te ontwikkelen zodat ze, nu en in de toekomst, in staat zijn om zelfstandig hun weg te vinden. Als beroepsbeoefenaar en vooral..... als mens.

Groen is innovatief en kent een toenemende diversiteit aan beroepen. Groen is natuurlijk en duurzaam. We zien ons groene onderwijs als toonzettend waar het gaat om leren, talentontwikkeling en het vinden van antwoorden op maatschappelijke vraagstukken.

Ons motto:

“Wij leiden mensen op die de samenleving groen kleuren”

Onze leerlingen/studenten en medewerkers maken de ‘kracht van groen’ productief voor de samenleving en voor zichzelf.

ONZE BIJDRAGE

Vanuit het groene domein wordt gewerkt aan uitdagingen op het vlak van voedselzekerheid en veiligheid, grondstoffen- en energievoorziening, klimaatverandering, waterbeheer en -kwaliteit, de kwaliteit van onze natuurlijke leefomgeving, dierenwelzijn en het leefmilieu van de gebieden en gebouwen waarin wij werken, wonen en recreëren.

Wij leren en inspireren mensen om een bestaan op te bouwen waarin zij met passie en vakmanschap aan deze uitdagingen kunnen werken. Ons onderwijs speelt in op innovaties en beweegt mee met de veranderingen in het beroepenveld en met de vraag van de bedrijven waar onze afgestudeerden aan de slag gaan, in Nederland maar soms ook ver daarbuiten. Onze aandacht voor mondialisering en internationale samenwerking geeft onze leerlingen en studenten zicht op hun rol in de wereld.

Hoe doen we dit?

Uit alles wat wij doen, blijkt dat de ‘kracht van groen’ van nature in ons zit.

Met ons...

- ... leer je in een context waarin beleving centraal staat. In een groene leeromgeving worden al je zintuigen geprikkeld (horen, zien, voelen, kijken, proeven).
- ... vind je het vanzelfsprekend dat je goed zorgt voor je omgeving en voor alles wat daarin leeft. Ontwikkeling, groei, leven en dood zijn in de groene wereld letterlijk zichtbaar en tastbaar. De leerervaring is hierdoor direct en intens, krachtig en indrukwekkend.
- ... voel je je veilig en ontdek je dat er veel manieren zijn waarop je voor anderen en voor de samenleving van waarde kunt zijn.
- ... leer je reflecteren op je eigen handelen en op wie je bent. Meer uit jezelf halen, bewust worden van je eigen kracht en kwaliteiten, dáár gaat het om. Wie stevig geaard in het leven staat, kan met veerkracht en souplesse meebewegen met de flow ervan.

- ... ervaar je wat een groene opleiding te bieden heeft om als professional aan het werk te gaan en te blijven en om in je levensonderhoud te voorzien. Je ontwikkeling stopt niet na afronding van je opleiding. Wij stimuleren je om levenslang te blijven leren en om de bron van je talenten te koesteren.
- ... leer je dat samenwerken een vruchtbare strategie is. Het leggen van nieuwe contacten en verbindingen, leidt tot nieuwe kansen, mogelijkheden en inzichten. Daarom kijken we ook over landsgrenzen en culturen heen en zoeken we actief de vernieuwing en de wisselwerking met andere domeinen op.

Groen is innovatief, duurzaam en gezond. Groen heeft de toekomst. De toekomst is groen!

2 WAT WILLEN WE BEREIKEN - ONZE AMBITIES

We zien ons groen onderwijs als toonzettend waar het gaat om leren, talentontwikkeling en het vinden van antwoorden op maatschappelijke vraagstukken. Wij willen (jonge) mensen uitdagen om te ontdekken waarvoor ze staan, wat hen drijft, waarin ze goed zijn en wat ze waard zijn. We doen dit in groene leeromgeving en vanuit ons groene DNA: onze specifieke en unieke groene expertise is en blijft de basis van onze kracht. We organiseren ons samen, met regionale partners in het groene onderwijsnetwerk om hoogwaardige opleidingen te blijven verzorgen, ook in kleine maar belangrijke specialistische sectoren.

Deze focus leidt tot drie strategische ambities:

1. We zetten het toekomstperspectief van onze leerlingen en studenten centraal
2. We zijn de verbindende schakel
3. We werken doelmatig en effectief

AMBITIE 1: WE ZETTEN HET TOEKOMSTPERSPECTIEF VAN ONZE LEERLINGEN EN STUDENTEN CENTRAAL

We zetten het toekomstperspectief van onze leerlingen en studenten centraal. Hierdoor leveren we een actieve bijdrage aan de vooruitgang en veerkracht in onze samenleving.

We doen dit door:

- het begeleiden van onze leerlingen en studenten bij het maken van keuzes voor vervolgopleidingen en beroepen. Hierbij benutten we de studie- en loopbaanbegeleiding in combinatie met persoonlijke ontwikkeling van de student en de leerling en hun keuze voor het beroep of vervolgopleiding.
- ons in te zetten voor alle leerlingen en studenten, ook voor de deelnemers die maatschappelijk gezien minder perspectief hebben.
- in dialoog te gaan met jongeren en hen te vragen hun beelden en hun eigen perspectief op groen met ons te delen. Omgekeerd delen we ook onze beelden met hen: groen is innovatief en heeft veel toekomstperspectief. We vragen aan de jongeren welke vragen zij aan ons hebben. Ons doel is dat we van elkaar kunnen leren en dat meer jongeren vanuit passie zullen kiezen voor groen.
- de maatschappelijke waarde van het vmbo-groen beter voor het voetlicht te brengen. We richten ons hierbij op de talentontwikkeling van onze leerlingen/studenten, op leerlingen/studenten die zelfbewust aan een mbo-diploma beginnen, op arbeidsmarktbehoeften, een toename van de doorstroom naar het mbo-groen en het unieke pedagogische klimaat binnen onze instellingen.
- eigentijds, kwalitatief hoogstaand onderwijs aan te bieden, waarover we ons transparant intern en extern verantwoorden. Onderdeel van kwalitatief hoogstaand onderwijs is voor ons onder meer het ondersteunen van ondernemerschap en ondernemend handelen bij onze leerlingen en studenten. Binnen een sterk ontwikkelend beroepenveld oriënteren we ons op ontwikkelingsmogelijkheden voor volwassenen en werken we dit uit.

Ondernemerschap, internationalisering, diversiteit en leren in de regionale context lopen als een rode draad door onze benadering van jongeren heen.

AMBITIE 2: WE ZIJN DE VERBINDENDE SCHAKEL

We zijn de verbindende schakel tussen de student/leerling, het bedrijfsleven/maatschappelijke partners/overheid en het groen onderwijs ten gunste van onze samenleving.

We doen dit door:

- het matchen van de vraag/talent van de leerling/student met de vraag van het groene bedrijfsleven (arbeidsmarkt en innovatie) en andere maatschappelijke partners en voegen hierdoor meerwaarde aan de samenleving toe. In het groene onderwijs levert dit de leeromgeving voor (toekomstige) vakmensen op.
- het organiseren, actualiseren en innoveren van groen onderwijs op basis van vraagsturing vanuit maatschappelijke ontwikkelingen (bv met betrekking tot de natuur en leefomgeving, duurzaamheid enz.) en innovaties in het groene bedrijfsleven en de arbeidsmarkt. We laten ons hierbij inspireren en beïnvloeden door nieuwe wetenschappelijke kennis en inzichten.
- het organiseren, actualiseren en innoveren van groen onderwijs op basis van onze ambities en de kansen die de ontwikkelingen in het vmbo (programmering en examinering) en de herziening van het mbo ons bieden om maatwerk te organiseren in de driehoek groen onderwijs, bedrijfsleven/vervolgonderwijs en studenten/leerlingen.

Uniek en ondersteunend hierbij is, dat we als groen onderwijs het vmbo en mbo in huis hebben. Tevens onderhouden we als groen onderwijs goede relaties met het bedrijfsleven en hanteren we specifiek op de regio en het bedrijfsleven gerichte onderwijsconcepten, waardoor co-creëren onze tweede natuur is. We bieden het bedrijfsleven, naast voldoende en goed opgeleide vakmensen, ook gevarieerde mogelijkheden in het kader van een Leven Lang Leren. We richten ons hierbij op de ontwikkeling van het eigen bedrijfspotentieel en de toeleiding en ontwikkeling van de instroom van nieuwe mensen. Daarnaast hebben we als groen onderwijs de groene kenniskolom in samenhang en in goede balans tussen vraag en aanbod ingericht. Ook daarbuiten werken we samen met andere kennisinstellingen. Hierdoor kunnen we breed en diep verschillende vraagstukken van diverse partners verkennen, onderzoeken en in gezamenlijkheid van mogelijkheden voorzien.

AMBITIE 3: WE WERKEN DOELMATIG EN EFFECTIEF

We werken doelmatig en effectief met onderwijskwaliteit als leidend principe. Dit betekent dat opleidingen zo goed mogelijk aansluiten bij de arbeidsmarkt en vervolgopleiding, dat we onze leerlingen en studenten voldoende uitdagen een betekenisvolle prestatie te leveren waar ze trots op zijn (externe doelmatigheid). We doen dit middels een doelmatig aanbod aan opleidingen op regionaal niveau. Tevens betekent dit dat we als instellingen doelmatig omgaan met onze middelen in relatie tot onze prestaties en opbrengsten (interne doelmatigheid).

De kwalificatiestructuur mbo-groen en examenprogramma's vmbo-groen bieden vele mogelijkheden om combinaties te maken in en tussen werkvelden. Tevens zijn er meer mogelijkheden om de ruimte die er is, gecombineerd met innovatieve ontwikkelingen uit het werkveld, verder te exploreren en uit te zetten.

We doen dit door:

- samen met het regionale bedrijfsleven, ROC's, vak instellingen en andere partners keuzes te maken

voor een helder en betekenisvol portfolio aan opleidingen in de regio, onder meer door samen te werken in de Centra voor Innovatief Vakmanschap en andere regionale samenwerkingsverbanden.

- helder in beeld te brengen wat er nodig is aan middelen en faciliteiten om onze mbo opleidingen op hoog niveau uit te kunnen blijven voeren en het gesprek met elkaar en met andere partners te voeren hoe we dit het meeste effectief en efficiënt kunnen organiseren.
- te werken binnen de kwalificatiestructuur mbo en examenprogramma's vmbo in samenwerking met onderwijspartners in de regio.
- ook binnen onze eigen instellingen het doelmatigheidsbesef te versterken.

3 WAT IS ER BEREIKT – EEN KORTE TERUGBLIK

Dit sectorplan bouwt voort op een aantal ontwikkelingen die we de afgelopen jaren gezamenlijk in gang hebben gezet. Het gaat daarbij met name om:

- De resultaten van ons sectorplan *SEMPERVIVUM* 2012-2015
- De omvorming van de AOC Raad naar een netwerkorganisatie
- De omvorming van de GKC naar de Groene Tafel

SEMPERVIVUM 2012-2015

De afgelopen jaren hebben wij als AOC's en de VBG-scholen in het kader van het AOC Sectorplan *SEMPERVIVUM* ingezet op kwaliteitsverbetering langs drie verschillende dimensies: onderwijskwaliteit, de kwaliteit in relatie tot de arbeidsmarkt en de kwalitatieve bijdrage die wordt geleverd aan de realisatie van een groene en duurzame economie. Deze inspanningen hebben kort samengevat geleid tot de volgende resultaten:

- Een meetbare kwaliteitsverbetering van het vmbo en mbo door de invoering van opbrengstgericht werken/kwaliteitsdenken en een gerichte aanpak op instellingsniveau.
- Een versterkte samenwerking op het terrein van toetsing en examinering; de doorontwikkeling, het beheer en exploitatie van de toets/examenproducten is samengebracht in de Stichting GroenEnorm.
- Vergaande samenwerking op het terrein van leermiddelen en een dekkend pakket aan vmbo leermiddelen aansluitend bij de gemeenschappelijke toets- en examenproducten.
- Een versterkte aandacht, beleid en aanpak voor loopbaanbeleid en groene praktische sector oriëntatie.
- Een opzet en aanpak voor de gezamenlijke bestuurlijke monitoring van de resultaten en opbrengsten van de kwaliteitsverbetering in het vmbo en mbo.
- Meer aandacht voor culturele diversiteit in het schoolbeleid en op de werkvloer. Dit komt tot uitdrukking in nieuwe netwerken in om de school, de versterkte handelingsbekwaamheid van partijen binnen de scholen en heeft zich vertaald naar een versterkte instroom van diverse doelgroepen (w.o. niet westerse allochtonen).
- Een vergroeningsbeweging binnen de scholen (o.m. via Eco-Schools) en de versterking van onze rol en positie in relatie tot groene regionale partners en thema's.
- Gemeenschappelijke inzet en vergaande samenwerking in coalities rondom de HCA en de CIV's
- Kennisdeling/verspreiding en onderlinge inspiratie via een reeks aan netwerk/themabijeenkomsten en landelijke manifestaties.

TRANSITIE VAN AOC RAAD NAAR EEN NETWERKORGANISATIE

In het licht van aangekondigde bezuinigingen en steeds meer toegenomen bestuurlijke drukte zijn we in 2012 een onderzoek gestart naar de effectiviteit en meerwaarde van de samenwerking binnen de AOC Raad. Dit heeft ertoe geleid dat de AOC Raad in 2015 is omgevormd tot een netwerkorganisatie. Hierin nemen wij als bestuurders van de instellingen meer zelf het voortouw en de regie in de belangenbehartiging ten aanzien van het algemene onderwijsbeleid binnen de VO-raad en MBO-raad en voor de uniek/specifiek groene thema's binnen de AOC Raad. Naast vergaderingen van de ledenvergadering en het bestuur komen wij tijdens maandelijkse netwerkdagen in drie themagroepen bijeen om de gezamenlijke ambities, inzet en acties te bespreken: Onderwijs & Innovatie, Arbeidsmarkt & Randvoorwaarden en Positionering & Imago. De ondersteuningsfunctie van het bureau is hiermee in overeenstemming gebracht.

TRANSITIE VAN GKC NAAR GROENE TAFEL

De AOC's hebben sterke verbindingen in het groene onderwijsnetwerk, dit is één van de unieke kenmerken van het groene kennissysteem. We blijven dit ook koesteren. Gelijktijdig aan de transitie van de AOC Raad heeft de transitie van GKC (Groene Kenniscoöperatie) naar de Groene Tafel plaatsgevonden. Ook hier is gekozen voor een netwerkorganisatie. Samen met de partners wordt gewerkt aan een gezamenlijke ontwikkelagenda. Het AOC sectorplan is voor ons daarbij uitgangspunt. Belangrijke speerpunten zijn het verder ontwikkelen van de kennisinfrastructuur, netwerkvorming rond cross-overs, regionale positionering van opleidingsaanbod (vmbo t/m wo) en het organiseren van meer uitwisseling tussen docenten in de hele kolom ten behoeve van de professionele ontwikkeling. De ontwikkelagenda heeft nieuwe onderwerpen, maar bouwt ook voort op de verworvenheden van de GKC, zoals de vele netwerken die zijn ontstaan en de impulsen die zijn gegeven aan kennisuitwisseling, onderwijsvernieuwing en regionalisering.

AOC's opereren met de combinatie van vmbo en mbo op het snijvlak van maatschappelijke vorming, voorbereiden op vervolgonderwijs en toeleiding naar de arbeidsmarkt. Deze opdracht betekent dat een groot aantal ontwikkelingen van belang is voor het succes van ons onderwijs. De dynamiek rondom ons onderwijs is daarbij groter dan ooit. In dit hoofdstuk gaan we in op de belangrijkste ontwikkelingen die van invloed zijn op de toekomst van ons onderwijs. Het gaat daarbij om:

- Sociaal-maatschappelijk en economische trends
- Algemeen onderwijsbeleid
- Vakdepartementaal beleid

SOCIAAL-MAATSCHAPPELIJK- EN MACRO-ECONOMISCHE TRENDS

ECONOMIE, MAATSCHAPPIJ EN ARBEIDSMARKT

Macro-economisch staan we voor de uitdaging om bij te dragen aan een flexibele en responsieve economie. De 'oude' economie wordt steeds vaker uitgedaagd door innovatieve bedrijven. Crowdfunding verandert de rol van de banken, de arbeidsmarkt flexibiliseert waardoor vaste banen steeds minder gewoon zijn en technologische ontwikkelingen veranderen het speelveld als het gaat om productie, bedrijfsvoering, kennisdeling en -toepassing, consumentengedrag, e.d.

Hier doorheen speelt de agenda rond duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. De druk om productie- en bedrijfsprocessen klimaatneutraal, duurzaam en maatschappelijk verantwoord in te richten neemt toe.

De verdere digitalisering, robotisering en toestroom van arbeidskrachten uit de MOE-landen leggen daarnaast grote druk op de arbeidskansen voor met name de lagere opleidingsniveaus. De ontwikkeling van zorg naar participatiemaatschappij versterkt deze druk doordat veel overheidsvoorzieningen wegvallen.

Dit alles vertaalt zich ook naar de groene sectoren. Het onderscheidend vermogen zit steeds meer in zaken als specialistische kennis, slimme logistiek, slimme verbindingen met andere sectoren, duurzaamheid en geïntegreerde ICT-toepassingen (big data, precisielandbouw). In de dienstverlening gaat het o.a. om slim benutten van internettechnologie en inspelen op veranderend consumentengedrag.

Het gevolg van dit alles is, dat ook de groene beroepen steeds sneller veranderen en jongeren zich moeten voorbereiden op een flexibelere arbeidsmarkt en op een toekomst met minder zekerheden, waarin het van groot belang is om zélf de regie te nemen over je eigen ontwikkeling en loopbaan.

GROENE ARBEIDSMARKT

In de dienstverlenende sectoren lijkt de werkgelegenheid redelijk stabiel. In de primaire sectoren zet de schaalvergroting door. De verwachting is dat het aantal werknemers geleidelijk aan nog verder zal dalen en dat de druk op hoger opleiden toeneemt. Ondanks deze krimpende arbeidsmarkt is er de komende periode in het groene domein sprake van een behoorlijke vervangingsvraag. Specifiek voor de mbo-richtingen voeding, natuur en milieu worden tussen 2013 en 2018 een tekort van circa 9000 afgestudeerden verwacht. Hier ligt een flinke opgave omdat de werkloosheid onder groen afgestudeerde mbo'ers op dit moment relatief hoog is in vergelijking met andere sectoren en omdat het arbeidsmarktperspectief voor afgestudeerden op niveau 2 en 3

momenteel lager ligt dan voor niveau 4. In hoeverre dit laatste een blijvende trend is of dat het een gevolg is van verdringing door de economische crisis, is nog niet duidelijk.

Kijken we wat breder dan alleen de traditionele sectoren, dan zien we het belang van groene kennis sterk toenemen. Dit leidt tot nieuwe kansen en mogelijkheden. Nationale en mondiale vraagstukken rond voedsel, water en klimaat brengen specifiek groene kennis opnieuw tot waarde. Vergroening is ook een steeds belangrijker thema in beleid rond leefbaarheid en gezondheid. Er ontstaan cross-overs met onder meer de domeinen van gezondheidszorg, voeding en biobased- industrie. Gevoel hebben voor en kennis hebben van omgaan met levende materie is daarbij de kern van de groene expertise. Het bedrijfsleven in de groene sectoren vraagt expliciet om onderwijs dat mensen opleidt met dit 'groene DNA'.

Tegelijkertijd moeten we vaststellen dat de grenzen tussen de sectoren vervagen en dat wij niet de enige zijn die actief de verbinding zoeken met sectoren buiten het 'groene domein'. Dat gebeurt over en weer en zo iets vraagt om nieuwe afstemming. ICT en data-toepassingen maken dat zaken als precisielandbouw, geautomatiseerde voer- en melksystemen, track & trace systemen, robotisering maar ook verkoop via internet etc. steeds meer onderdeel worden van productie- en afzetprocessen. Tegelijkertijd zorgen de vaak lage marges er voor dat ondernemers kiezen voor aanvullende activiteiten in bijvoorbeeld horeca, recreatie, zorg of wellness.

Parallel hier aan speelt dat burgers en consumenten een steeds grotere invloed uitoefenen op de bedrijfsontwikkeling. Consumenten worden kritischer. De herkomst van producten, dierenwelzijn, milieubelasting, mensenrechten maar ook beleving, kwaliteit en gezondheid bepalen in steeds sterkere mate de keuze voor producten c.q. de maatschappelijke acceptatie van de gehanteerde productiemethoden.

In de dienstverlenende sectoren binnen het groen zien we dat de concurrentie met andere bedrijven toeneemt. Dakdekkers, bouw- en schoonmaakbedrijven nemen ook groenaanleg en –onderhoud in hun pakket en internetbedrijven concurreren met de reguliere detailhandel. Maatschappelijke organisaties, bijvoorbeeld in natuurbeheer en milieueducatie, zien hun overheidsfinanciering teruglopen en zetten een koers in naar burgerparticipatie. Naast traditionele vakkennis vragen deze organisaties steeds nadrukkelijker om mensen met goede sociale vaardigheden en het vermogen leiding te geven aan vrijwilligers. Deze dynamiek laat overigens onverlet dat er ook sectoren zijn die qua beroepsinhoud relatief stabiel blijven, zoals bijvoorbeeld de bloemendetailhandel.

De toenemende flexibilisering zorgt er ook voor dat de urgentie van 'Leven Lang Leren' steeds groter wordt. Sectoren beginnen zich ook steeds uitdrukkelijker hierop te organiseren en de overheid ziet dit ook als taak van het onderwijs.

De grote uitdaging ligt met dit alles in het feit dat de focus op de traditionele sectoren en beroepen steeds meer zal vervagen terwijl de groene kennis herkenbaar, actueel en onderscheidend moet blijven, technologie een steeds wezenlijker en meer geïntegreerd deel uitmaakt van de bedrijfsvoering, bedrijven de balans moeten vinden tussen efficiënte productiemethoden, consumentengedrag en maatschappelijke acceptatie en leren zich ook steeds meer uitstrekken naar de periode na de beroepsgerichte opleiding.

INTERNATIONALE ORIËNTATIE

De internationale dimensie wordt steeds belangrijker, op alle niveaus. Voor de primaire sectoren liggen er grote uitdagingen in de opkomende concurrentie van andere landen in combinatie met lage marges. De sector is sterk in procesinnovatie en innovatie (o.a. veredeling). Beide hebben een belangrijke kenniscomponent. Cruciale succesfactoren voor het bedrijfsleven zijn: werken vanuit een gezamenlijke internationaliseringstrategie, nieuwe verdienmodellen rondom kennisexport, praktijkkennis toepasbaar maken in de investeringslanden, scholing en opleiden van de eigen medewerkers en lokaal ontwikkelen van een opleidingsinfrastructuur. Vertaald naar mbo

3-4 niveau competenties gaat het om talenkennis, kunnen omgaan met culturele verschillen, internationaal zakendoen en vak inhoud in het buitenland kunnen toepassen. Hier ligt urgentie, in de HCA van de topsectoren is internationalisering dan ook als speerpunt benoemd.

Voor de dienstverlenende sectoren (o.a. hoveniers, detailhandel, diervverzorging) ligt de nadruk sterker op het kunnen omgaan met culturele verschillen (t.b.v. klanten e.d.), maar contact met leveranciers en in een aantal gevallen is internationaal opereren ook aan de orde.

Op niveau 1 en 2 ligt de focus op samen kunnen werken met collega's uit andere culturen. In het vmbo gaat het vooral om maatschappelijke vorming: bewustwording van de internationale verwevenheid van onze maatschappij en economie en begrip krijgen voor andere culturen.

De uitdaging is op al deze niveaus de aandacht voor internationaal/intercultureel bewustzijn en internationale/interculturele competenties voldoende te introduceren en te borgen bij zowel de leerlingen/studenten als de docenten/trainers.

GROEN ALS (LEER)OMGEVING

Ondersteund door onderzoek wordt steeds duidelijker dat een groene omgeving een positieve en stimulerende invloed heeft op de gezondheid en het welbevinden van mensen. Dit blijkt ook uit de maatschappelijke en sociale ontwikkelingen zoals hiervoor al is geschetst.

Groen blijkt een krachtige omgeving voor de ontwikkeling en vorming van jongeren en volwassenen. We zien dit terug in de succesverhalen binnen onze eigen instellingen en in de steeds meer groene inrichting van het primair en praktijkonderwijs.

De ontwikkeling en het leren van jongeren en volwassenen vindt daarbij ook zeker niet alleen binnen de muren van het onderwijs zelf plaats. Er wordt heel veel 'informeel' in het groen geleerd in het kader van de vele groene buurt- en burgerinitiatieven en de lokale groene netwerken en verenigingen in de stad en op het platteland. Deze ontwikkelingen bieden kansen op het moment dat wij ook met deze nieuwe werelden goede verbindingen weten te maken en het informele leren kunnen meenemen in de ontwikkeling van ons onderwijs.

DEMOGRAFISCHE ONTWIKKELINGEN

Landelijk gezien is de prognose dat het totale aantal leerlingen voor het vmbo tot 2017 nog licht zal stijgen, vervolgens tot 2020 met circa 10% zal dalen om vervolgens een aantal jaren relatief stabiel te blijven.

Voor het mbo is verwachting dat de leerlingaantallen voor de niveaus 1 en 2 tot 2020 stabiel zullen blijven en daarna heel licht zullen afnemen. Voor de niveau mbo 3 en 4 geldt een lichte toename tot 2020 en daarna een geleidelijke afname van circa 10% tot 2030.

Over het algemeen lijkt het groene onderwijs de landelijke trends redelijk te volgen. Desalniettemin zijn er grote regionale verschillen. In een aantal regio's in Nederland is sprake van leegloop van het platteland en daalt de (beroeps)bevolking. Dit vertaalt zich deels door in extra krimp van het aantal leerlingen/studenten, alhoewel er ook AOC's zijn die tegen de demografische verwachtingen in juist groeien.

Al met al staan we voor de opgave om meer studenten en leerlingen te laten kiezen voor een opleiding in het groen bij een op termijn dalende populatie. In de krimpregio's zullen we instroom moeten behouden. In de stadregio's ligt de uitdaging juist in de verbinding van het groene onderwijs met de thematiek in de stedelijke omgeving (vergroening, leefbaarheid, stadslandbouw e.d.), terwijl de AOC's en met name het mbo in de stedelijke omgeving relatief weinig vestigingen hebben.

De uitdaging ligt dus in meer leerlingen te interesseren voor een carrière in het groen maar met een naar de regio gedifferentieerde aanpak.

ALGEMEEN ONDERWIJSBELEID

Het algemeen onderwijs van het ministerie van OC&W is vastgelegd in het Nationaal Onderwijsakkoord 2013 tussen het kabinet en de sociale partners. Deze afspraken zijn vervolgens vertaald naar afspraken met de mbo Raad en de VO-raad. Voor het VO zijn de afspraken vastgelegd in het Sectorakkoord 2014-2017. De komende tijd worden deze afspraken verder uitgewerkt en geconcretiseerd. De scholen staan daarnaast voor de uitdaging om samen met de regionale partners passend onderwijs te implementeren.

Voor het mbo geldt het Bestuursakkoord mbo 2015-2019. Dit akkoord bouwt voort op onder meer het actieplan 'Focus op Vakmanschap 2011-2015', het Nationaal Onderwijsakkoord, het eerste bestuursakkoord Professionalisering mbo (2011), de Lerarenagenda 2013 – 2020 en het Nationaal Techniepact 2020. Naast het bestuursakkoord is ook nog de algemene regeldruk agenda 2014-2017 aan de orde.

De implementatie van het algemeen onderwijsbeleid is met name een zaak van de individuele instellingen en vormt als zodanig geen expliciet onderdeel van het AOC sectorplan. De AOC's en de VBG-scholen sluiten aan bij de afspraken en de afstemming die daarover o.a. in VO- en MBO-Raad plaatsvindt. De implementatie vindt voor het mbo bijvoorbeeld plaats middels de kwaliteitsplannen van de individuele instellingen.

VAKDEPARTEMENTAAL BELEID

Het groene onderwijs heeft van oudsher een sterke relatie met het vakdepartement. Die relatie is geleidelijk aan steeds sterker onder druk komen te staan door de integratie van het ministerie van Landbouw binnen het ministerie van EZ en het kabinetsbesluit om de beleidsmiddelen vanaf 2016 niet langer in te zetten. Op dit moment wordt de positie van groen onderwijs en bekostiging ervan opnieuw bezien.

Vakdepartementaal beleid en de middelen die daarbij beschikbaar waren, hebben bijgedragen aan de praktijkgerichtheid en de innovatie van ons onderwijs. Met name het besluit om middelen niet langer via programma's en projecten uit te zetten (o.a. Groene Plus en KIGO) en om over te gaan naar een inzet op basis van Meerjaren Investeringsprogramma's (MIP's) heeft sterk bijgedragen aan het versterken van de positionering van de instellingen in de eigen regio's. Ook hebben wij de beschikking over een aantal collectieve voorzieningen rond leermiddelen (Ontwikkelcentrum), toetsing en examinering (GroenEnorm), praktijkleervoorzieningen en kennisdoorstroom (o.a. Groen Kennisnet, vakblad). Kort samengevat: goed vakdepartementaal beleid draagt bij aan onze slagkracht. Wij dagen de overheid uit dit vorm te geven.

In de aanloop naar dit sectorplan hebben wij een analyse laten uitvoeren naar onze positie aan de hand van de belangrijkste algemeen beschikbare rapportages en indicatoren. Dit heeft geleid tot een aantal constatering.

Ondanks een krimpende arbeidsmarkt is er in het groene domein sprake van een behoorlijke vervangingsvraag in de komende jaren, met name voor de sectoren voeding, natuur en milieu. Tegelijkertijd lijkt er sprake te zijn van een in verhouding met het overige mbo hogere werkloosheid onder opgeleiden in sommige sectoren, onder andere in de sector Dier. Ook de kwaliteit van de aansluiting tussen opleiding, opleidingsniveau en functie lijkt op dit moment voor een aantal sectoren minder sterk dan bij het overige mbo. Naarmate afgestudeerden verder in hun loopbaan zijn, wordt dit verschil wel kleiner. Kijkend naar de instellingen zelf dan lijkt het beeld regionaal vaak af te wijken van de landelijke constatering. We moeten echter ook constateren dat we deze regionale verschillen nog onvoldoende in beeld hebben.

Een tweede punt van aandacht is de kleinschaligheid van het groene mbo. In relatie tot ROC's en vakscholen verzorgen de AOC's meer opleidingen met relatief kleine leerlingaantallen en hebben we ook een lager gemiddeld aantal leerlingen per opleiding. Door samenwerking tussen AOC's op het vlak van een aantal kleine opleidingen is deze ongelijkheid inmiddels tot op zekere hoogte teruggebracht. Kleinschaligheid zal echter een kenmerk blijven van AOC-onderwijs op mbo niveau. De Inspectie van het Onderwijs benadrukt in deze context ook het belang van samenwerking met ketenpartners, wil het groene (v)mbo slagen in haar ambities.

Wat betreft de kwaliteit van ons onderwijs valt op dat er ondanks de kleinschaligheid over het totaal gezien geen grote afwijkingen zitten ten opzichte van het kwaliteitsniveau van het overige (v)mbo. Wel zijn er –zowel positief als negatief- aandachtspunten. Zo is de examenkwaliteit bovengemiddeld goed maar moet de kwaliteitsborging en het naleven van wettelijke vereisten omhoog en worden studiebegeleiding en schoolorganisatie lager door leerlingen gewaardeerd. Veiligheid, sfeer, onderwijsfaciliteiten en stages in de bbl scoren juist weer beter en ook is de kwaliteit van het vmbo sterk verbeterd; de GL/TL blijven daarbij echter nog wat achter. Het jaarresultaat (% gediplomeerde uitstroom/doorstroom) laat al 3 jaar een stijgende lijn zien en ligt met 75%, 5% hoger dan in het overige mbo. Ook het studieresultaat (diploma binnen 4 jaar diploma) is bovengemiddeld.

Wat de instroom betreft is er sprake van een lichte maar bovengemiddelde stijging van de instroom in de mbo bol opleidingen. De inschrijving in de bbl is de afgelopen jaren echter sterk (meer dan gemiddeld in het groene domein) teruggelopen, o.a. door verslechterde economische omstandigheden en aangepaste regelgeving. Het totaal van de leerlingaantallen in groen mbo loopt daarmee terug. Het vmbo kent, na een aantal jaren van stijging, vanaf 2014 weer een daling van de instroom (3,5%), die deels maar niet geheel te verklaren is door de landelijke daling van het aantal leerlingen. Overigens zijn ook op dit punt grote regionale verschillen tussen de AOC's en dat geldt ook voor de doorstroom van groen vmbo naar groen mbo die ondanks inspanningen relatief laag (29%) blijft. Het percentage doorstudeerders in/na het groene mbo is gedaald ten opzichte van 2012 (van 39 – 35%) en is daarmee lager dan in het overige mbo (42%). Dit is opvallend, want in tijden van crisis studeren gediplomeerden vaker door dan dat zij een kans wagen op een moeilijke arbeidsmarkt. In de groene sectoren lijkt het omgekeerde het geval.

Op termijn zullen als gevolg van demografische ontwikkelingen naar verwachting zowel de instroom in vmbo als mbo geleidelijk aan dalen. Het percentage zorgleerlingen in het groene (v)mbo is weliswaar niet meer het hoogst van alle sectoren maar is desalniettemin nog altijd hoog.

Qua bekendheid blijkt dat het groene vmbo redelijk bekend is onder ouders (50%). Dit geldt echter niet voor de opleidingsrichtingen en doorstroommogelijkheden. De keuze wordt vooral door de ouders gemaakt, waarbij zij vooral letten op de aansluiting op de hobby's en interesses van hun kind, de sfeer, de mate van persoonlijke begeleiding en de kleinschaligheid.

Potentiële mbo-leerlingen maken hun keuze veelal zelf en letten vooral op kwaliteit van onderwijs, kwaliteit van docenten en de kansen op de arbeidsmarkt. AOC's zijn bij potentiële mbo leerlingen weinig bekend. Het imago ten opzichte van andere mbo's lijkt per instelling te verschillen met afwijkingen naar beide kanten.

Kort samengevat: ondanks de uitdaging van onze kleinschaligheid realiseren we als AOC's over de hele linie gezien eenzelfde basiskwaliteit als het overige onderwijs, al ligt er wel een aantal uitdagingen rond aansluiting op de arbeidsmarkt, kleinschaligheid, kwaliteit, instroom en bekendheid en imago.

BELANGRIJKSTE UITDAGINGEN SAMENGEVAT

Als we de externe ontwikkelingen en waar we nu staan aan onze missie en ambities spiegelen, dan ligt er een aantal uitdagingen.

De groene arbeidsmarkt en maatschappelijke vergroening hebben potentie en bieden kansen. Er ligt, ondersteund door het bedrijfsleven in hun vraag naar mensen met groen DNA, een opgave om meer studenten in het mbo aan te trekken en om een betere aansluiting op de arbeidsmarkt te realiseren (zowel qua niveau als qua opleidingsrichting). Imago en bekendheid blijven daarbij aandacht vragen temeer omdat, los van regionale verschillen, de totale studentenpopulatie zal afnemen.

De arbeidsmarkt zelf flexibiliseert. Beroepen veranderen steeds sneller, de scheidslijnen tussen de sectoren vervagen, cross-overs worden steeds belangrijker en het belang van groene kennis en burgerschapsvorming nemen toe. Technologie en ICT vormen een steeds wezenlijker en geïntegreerd onderdeel van de bedrijfsvoering. Internationale en interculturele competenties en bewustzijn worden belangrijker, ook maatschappelijk gezien. Duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen zijn basisvoorwaarde. Dit vraagt versterkte aandacht voor de inhoudelijke innovatie, een verdere flexibilisering van ons onderwijs maar ook het actief voorbereiden van jongeren op een dynamische toekomst.

Daarbij hebben wij de opgave om relatief kleinschalig onderwijs te blijven organiseren voor economische belangrijke sectoren en om tegelijkertijd te blijven voldoen aan kwaliteits- en doelmatigheidseisen gesteld door de overheid. Hier liggen nog belangrijke vraagstukken die deels een gezamenlijke regionale aanpak binnen de gouden driehoek vragen en samenwerking met partners in en buiten het groene netwerk.

Groen blijft voor een grote groep jongeren en volwassenen een relevante en vruchtbare leeromgeving. Ook hier liggen opgaven in het blijven borgen van de kwaliteit, in het bieden van een helder doorstroomperspectief naar een vervolgopleiding en in het bedienen van nieuwe doelgroepen (jonge, niet-groene ondernemers en burgers).

Het is onvermijdelijk dat het groene onderwijs in 2020 een andere verschijningsvorm heeft. Wij kiezen er voor die toekomst zelf actief vorm te geven. Basiskwaliteit is daarbij niet voldoende. Onze leerlingen en studenten hebben recht op een kansrijke toekomst. Dit betekent dat wij ons actief in gaan zetten voor duurzaam geborgd toponderwijs, met een goede landelijke dekking en onderscheidende profielen naar de leerling/student en sector. We nemen in de verschillende platformen en in de dialoog met onze partners een sterke eigen positie in om de randvoorwaarden hiervoor te realiseren. Wij realiseren ons ook dat de opgaven een sterke en niet vrijblijvende samenwerking vragen. Ook hier zetten wij ons, nog sterker dan voorheen, voor in.

ACTIELIJNEN EN CONCRETE ACTIES

Ter realisatie van onze ambities hebben we per ambitie prioritaire actielijnen benoemd. Het fundament en overkoepelende actielijn is de positionering van het groen onderwijs. Deze actielijnen pakken we aan door concrete acties uit te voeren. De actielijnen en acties vormen samen onze dynamische werkagenda. In het gesprek met elkaar en met onze partners zal deze werkagenda zich in de loop van de tijd steeds verder gaan verfijnen en uitkristalliseren.

Procesafspraken

Op hoofdlijnen spreken we in het kader van deze werkagenda af dat we:

- onze gemeenschappelijke bestuurlijke inzet bepalen;
- pro-actief in het onderwijsdebat over vernieuwing van het onderwijs(stelstel) mee doen;
- waar nodig met elkaar en andere partijen bindende afspraken gaan maken;
- nieuwe kennis in ons groene onderwijsnetwerk ontwikkelen en uitdragen;
- samen verantwoorden wat we doen en welke voortgang we boeken;
- jaarlijks bijstellen en bespreken welke aanpassingen aan onze werkagenda wenselijk zijn.

Inhoudelijke ambities

Fundament, Actielijn 0: Positionering Groen Onderwijs		
Ambitie1 Toekomstperspectief leerlingen/studenten centraal	Ambitie 2 We zijn de verbindende schakel	Ambitie 3 We werken doelmatig en effectief
Actielijnen: 1.1 Leervermogen 21e eeuw 1.2 Aandacht voor verschillen 1.3 Loopbaanbegeleiding	Actielijnen: 2.1 Groene netwerkvorming 2.2 Bekendheid en profilering groen onderwijs 2.3 Internationalisering	Actielijnen: 3.1 Kwaliteit en doelmatigheid 3.2 Leven Lang Leren 3.3 Collectieve voorzieningen

Actielijn 0: Positionering Groen Onderwijs

Het is onvermijdelijk dat het groene onderwijs in 2020 een andere verschijningsvorm heeft. Actueel onderwijs vraagt dat we meebewegen met jongeren, met kennis/technologie, met maatschappelijke vraagstukken en met de ontwikkeling van economische sectoren/beroepenvelden. We wachten daarbij niet af, maar gaan zelf het (v)mbo onderwijs van 2020 proactief mede vorm geven. Dat betekent dat we in staat willen blijven om snel, krachtig en slagvaardig te opereren. We kiezen daarom op de voor ons belangrijke agenda's/overlegtafels een eigen positie: 'wie kiest, wordt gekozen, wie zelf geen plan maakt, wordt onderdeel van het plan van anderen'.

Welke positie we innemen, stemmen we samen in onze groene onderwijs/kennisnetwerk af binnen de AOC Raad en aan de Groene Tafel, maar brengen we als AOC's individueel in op de andere overlegtafels (w.o. MBO-Raad, VO-Raad). De uitkomst van de drie actielijnen vormt input voor deze positie bepaling.

Concrete acties

- In beeld brengen van de systeemeisen voor toekomstgericht onderwijs in de groene context (mede op basis actielijnen onder de ambities).
- Zichtbaar maken van wat we doen en de kwaliteit die we realiseren (niet door nieuwe gegevens te verzamelen maar de al beschikbare cijfers en feiten delen/analyseren en communiceren).
- Organiseren van de dialoog met elkaar en afspraken maken over doelen, positionering en aanpak (wie doet wat) t.a.v.:
 - De stelselbespreking, gericht op het borgen van voor ons noodzakelijke condities
 - De positionering naar politiek, bedrijfsleven en maatschappelijke partners , zowel lokaal, regionaal, landelijk als internationaal.
 - Onze positionering t.o.v. de MBO-raad, SBB en VO-raad.
- Organiseren van een goede interne en externe communicatie over onze performance.

AMBITIE 1: TOEKOMSTPERSPECTIEF VAN DE LEERLING/STUDENT CENTRAAL

Actielijn 1.1. Leervermogen 21^e eeuw

Onderwijskundig zetten we sterk in op het ontwikkelen van flexibiliteit, creativiteit, zelfredzaamheid en leervermogen bij onze leerlingen en studenten (21th century skills) vanuit de gedachte dat zij onze samenleving en het bedrijfsleven van de toekomst vorm gaan geven. De ontwikkeling en toepassing van technologie, groen burgerschap, ondernemerschap, reguleren internationalisering en interculturalisatie maken een integraal onderdeel uit van dit perspectief.

Concrete acties

- Pedagogische kwaliteit van groen onderzoeken.
- Beschrijving 21th century skills en groene burgerschapscompetenties.
- Versterken van internationale/interculturele competenties.
- Instrumenten en hulpmiddelen met partners beschikbaar maken ter ondersteuning implementatie.

Actielijn 1.2 Aandacht voor verschillen

Het toekomstperspectief van leerlingen/studenten centraal stellen, vraagt om een flexibele aanpak en maatwerk waarin recht wordt gedaan aan de grote diversiteit en verschillen tussen leerlingen/studenten en doelgroepen. Dit vraagt het nodige van ons personeel en stelt eisen aan de cultuur, sociale veiligheid en klimaat binnen onze scholen. De afgelopen jaren is hiervoor al veel aandacht geweest (onder meer via Kies Kleur in Groen). Blijvende aandacht is echter gewenst, enerzijds om te leren gaan met deze verschillen en anderzijds om maatwerk te kunnen leveren en in te kunnen spelen op vraagstukken die zich in dit kader voor kunnen doen.

Concrete acties

- Landelijke vraagbaak, kennisbank en good practises met partners verder uitbouwen.
- Vraag gestuurd aanbod ondersteuning met partners beschikbaar maken en houden.

Actielijn 1.3 Loopbaanbegeleiding

Doorstroom zien wij niet als doel op zich. Leerlingen en studenten moeten hun talenten optimaal kunnen ontwikkelen en zich altijd vrij blijven voelen om daarin zelf keuzes te maken (geen fuikwerking). De talentontwikkeling en het toekomstperspectief van de leerling/student staat bij ons centraal. Wel gaan we daarvoor onze inzet op loopbaangeleiding verder versterken en in dit verband het toekomstperspectief nog beter in beeld brengen. Bijzondere aandacht en inzet is daarbij nodig voor studenten op niveau 1 (entree- opleiding) en 2. Niet de studiekeuze vooraf maar de loopbaanbegeleiding tijdens de opleiding wordt daarmee de belangrijkste hefboom voor een goed toekomstperspectief op een vervolgopleiding of de arbeidsmarkt

Concrete acties

- Loopbaanbegeleiding verdergaand professionaliseren.
- Toekomstperspectief vmbo-leerlingen en mbo-studenten in beeld brengen (rolmodellen). Bijzondere aandacht daarbij voor mbo niveau 1 en 2.
- In gesprek met doel/focusgroepen.

AMBITIE 2 WE ZIJN DE VERBINDENDE SCHAKEL

Actielijn 2.1 Groene netwerkvorming

Inhoudelijk leggen we de focus op het actief verder ontwikkelen van groene netwerken en cross-overs met partners in de gouden driehoek om kennisdoorstroom, doelmatigheid en actualiteit van ons onderwijs te borgen. In dialoog met elkaar en onze partners brengen we onze groene netwerken op zowel lokaal, regionaal, landelijk als internationaal niveau op een hoger plan. De uitwerking zal sterk vanuit de regio plaatsvinden. We stellen sleuteldossiers op waarop we als instelling in de regio proactief de verbindende schakel willen zijn. Op deze dossiers zijn we een gewaardeerde partner en hebben we toegevoegde waarde. Tempo en inhoud van de innovatie stemmen wij af op de dynamiek die specifiek is voor elke sector afzonderlijk. De CIV's zijn voor ons een belangrijk vehicle om dit verder vorm te geven. De VBG-scholen kunnen daarbij, door de unieke combinatie van niet-groen en groen vmbo, een brug naar het overige vmbo vormen.

Concrete acties

- Regionale samenwerkingsverbanden in beeld brengen en actief uitdragen.
- Sleuteldossiers opstellen waarop we proactief de verbindende schakel willen/kunnen zijn.
- Doorontwikkeling regionale agenda's en programma's.
- Randvoorwaarden voor netwerkontwikkeling in kaart brengen.
- Verbindingen met lokale, nationale en internationale niveaus van opereren in kaart brengen
- Groene leernetwerken voor docenten, management en staf
- Docentstage en uitwisseling

Actielijn 2.2 Bekendheid en profilering groen onderwijs voor voldoende instroom

Met verschillende focusgroepen, waaronder jongeren en ouders en onze regionale en landelijke partners gaan we continu de dialoog aan over hoe we de groene sector en het groene onderwijs bekender en aantrekkelijker kunnen maken voor een diverse groep potentiële deelnemers. Nadenken over hoe rolmodellen en vertegenwoordigers van specifieke doelgroepen daarin een voorbeeldfunctie kunnen vervullen wordt daarin expliciet meegenomen. Voldoende instroom in zowel vmbo, mbo als ons cursus & contractonderwijs blijft dan ook een belangrijk doel. Voor

het vmbo ligt de focus meer op de ouders en vindt profilering vooral plaats op het vlak van het pedagogisch klimaat en het bijzondere karakter van de groene context. De VBG-scholen kunnen hier beter benut worden. De groene profilering waar we de afgelopen jaren met 'Voorop in de vergroening' op hebben ingezet blijft bij dit alles een belangrijk vertrekpunt. We blijven hier op inzetten.

Concrete acties

- Organiseren van het gesprek binnen focusgroepen (jongeren, ouders en andere doelgroepen) over de toekomst, profilering en promotie van het groene vmbo en mbo onderwijs.
- Rolmodellen inzetten
- Afspraken maken over de landelijke/internationale profilering groen onderwijs en de regionale profilering van instellingen/locaties
- Landelijk leernetwerk vergroening (nieuwe groene trends), Doorontwikkeling Eco Schools en ondersteunen activiteiten/manifestaties op terrein van vergroening en duurzaamheid

Actielijn 2.3 Internationalisering

Internationalisering kent binnen de AOC's al een lange historie. Het belang van dit thema wordt mede ingegeven door externe ontwikkelingen steeds belangrijker. Meer dan voldoende reden om trajecten bij elkaar te brengen en internationalisering op een hoger en professioneler plan te brengen.

Concrete acties

- Verkenning positionering en inzet op terrein van internationalisering
- Afspraken maken over gemeenschappelijke positionering en inzet

AMBITIE 3: WE WERKEN DOELMATIG EN EFFECTIEF

Actielijn 3.1 Kwaliteit en doelmatigheid

De context waarin wij ons bevinden maakt dat een traditionele manier van opereren waarbij vooraf wordt vastgesteld voor welke beroepen we opleiden en welke inhoud daar bij hoort, steeds minder effectief is. We kiezen daarom voor een benadering die uitgaat van de vraag: 'Hoe kunnen we als instelling, samen met regionale partners, leerlingen/studenten enthousiast maken voor een carrière in het groene domein en hoe zorgen we dat zij 'het groene DNA' ontwikkelen?'

Het brede terrein waarop wij werken stelt daarbij bijzondere eisen aan het rendabel houden van de opleidingen en het borgen van de kwaliteit. Wij volgen daarbij de lijn dat iedere school verantwoordelijk is voor het voldoen aan de eisen gesteld door de overheid. Interne kwaliteit en micro-doelmatigheid zijn vertrekpunt en de primaire verantwoordelijkheid van de instellingen zelf. Micro-doelmatigheid is echter alleen te continueren is bij macro-doelmatigheid, waarbij het in essentie aankomt op robuuste eenheden van personeel en faciliteiten om opleidingen op langere termijn te kunnen borgen. Bijvoorbeeld met gezamenlijke teams verantwoordelijk voor de opleiding gecombineerd met regionale 'uitschenkpunten' Daar hebben we als instellingen al stappen in gezet en gaan hierin nog meer investeren. Wij committeren ons er op voorhand aan dat we op basis van de resultaten van onze acties het gesprek aan gaan om te komen tot afspraken over de opleidingsportfolio's.

Concrete acties

- In beeld brengen van het totale opleidingsportfolio van het groene vmbo en mbo.
- In beeld brengen van wat er nodig is aan middelen, personeel en faciliteiten om een mbo-opleiding met

topkwaliteit uit te voeren.

- Onderzoeken in beeld brengen welke onderwijsvormen daar bij horen.
- Organiseren van een dialoog over onze performance door zichtbaar te maken wat we doen en de kwaliteit die we daarbij realiseren.
- Landelijk dekkend aanbod organiseren met goede afspraken met sectoren. Onderdeel van deze discussie hoe we de relatie tussen lokaal niveau, regionale ontwikkeling en invulling, de landelijke platforms en de internationale dimensie vorm gaan geven.
- Ontwikkeling nieuwe opleidingen in aansluiting op innovaties werkveld (o.m. co-creatie), doorontwikkelen regioleren, Co-creatie trajecten in beeld brengen en houden.

Actielijn 3.2 Leven Lang Leren

De dynamiek in de maatschappij en op de arbeidsmarkt en de snelheid waarmee innovaties tot stand komen, stellen steeds hogere eisen aan het lerend vermogen. De tijd dat je met een opleiding klaar was voor een levenslange carrière is voorgoed voorbij. Wij volgen in essentie de strategie dat de vraagstukken in relatie tot het toekomstperspectief van arbeidsmarkt en maatschappij worden opgelost door in samenwerking en co-creatie met partners (regionaal, nationaal en internationaal) in te zetten op de ontwikkeling van bepaalde keuzevakken/profielen en doorstroomprofielen. Voor tijdelijke tekorten zetten we in op bbl-opleidingen en/of het opleiden van zij-instroom en andere specifieke doelgroepen. Daarbij werken we onder meer langs de lijnen van de CIV's. Zij zijn hiervoor een goed vehikel gebleken.

De nog steeds te veel versnipperde en 'ieder voor zich' aanpak van de AOC's leidt tot een onvoldoende samenhangend aanbod voor de sector en daarmee tot verlies van de positie op de Leven Lang Leren markt. Een belangrijk vraagstuk is dan ook hoe AOC's op de lange termijn een aantrekkelijke, herkenbare en erkende partij blijven op het terrein van Leven Lang Leren.

Concrete acties

- Verkenning van de eisen die Leven Lang Leren stelt aan de inrichting van zowel initieel als post- initieel onderwijs
- Er is een landelijk dekkend aanbod op gebied van Leven Lang Leren en landelijk/regionaal zijn er afspraken gemaakt over borging en doorontwikkeling aanbod;

Actielijn 3.3 Collectieve voorzieningen

Vanuit het oogpunt van kwaliteit, doelmatigheid en effectiviteit wordt besproken hoe een aantal collectieve voorzieningen vormgegeven en ingericht kunnen worden. Dat geldt voor leermiddelen (Ontwikkelcentrum), toetsing en examinering (GroenEnorm), kennisdeling (Groen Kennisnet), informatievoorziening (SILO) en praktijkleerverzoeken. Dit zal definitief vorm worden gegeven en wel zodanig dat het voor alle partijen betaalbaar blijft en blijvend voldoende meerwaarde oplevert.

Bureau Erkenningen (licenties gewasbescherming) hoort ook in dit rijtje van collectieve voorzieningen van de AOC's thuis. Zij valt buiten de discussie omdat het al vele jaren succesvol, kostendekkend en zonder overheidssubsidie wordt gerealiseerd. Bureau Erkenningen levert voor de AOC's dan ook geen enkel risico op.

Concrete acties

- Herbezinning en besluitvorming collectieve voorzieningen in relatie tot eigenaarschap, financiering en verantwoording.

Samenwerkingsmodel

AOC's en VBG-scholen opereren sterk regionaal en lokaal en sluiten aan op de ontwikkelingen in hun regio. De regio's verschillen sterk, zowel in de manier waarop sectoren aanwezig zijn (denk aan concentratiegebieden rond tuinbouw, veehouderij of akkerbouw) als in sociaal, maatschappelijk of algemeen economisch opzicht (denk aan krimp op platteland versus stedelijke ontwikkelingen). De gezamenlijke ambities realiseren we dan ook in de eerste plaats in onze eigen regio.

Daarnaast werken we lokaal, regionaal, landelijk en internationaal samen waar dat voor de positie en slagkracht van ons groen onderwijs belangrijk is en/of waar we samen (in coalities en/of collectief) efficiënter en effectiever kunnen opereren. Op welke thema's, de mate en de vorm waarin wordt samengewerkt, kan dan ook sterk variëren.

De monitoring en bijstelling van de dynamische werkagenda in dit AOC Sectorplan loopt via bestuur en ledenvergadering en verschillende themagroepen/netwerken en themabijeenkomsten van de AOC Raad. Hierin ontmoeten de leden van het AOC-netwerk elkaar, worden goede voorbeelden gedeeld en besproken en worden de gezamenlijk inzet en acties in gang gezet. Voor het volgen van de voortgang zal een landelijk 'groen dashboard' worden ingericht, zodat dit op een professionele en gestructureerde manier kan worden gerealiseerd. Het groene dashboard wordt gebaseerd op een beperkt aantal cruciale indicatoren en op bestaande instrumenten (o.m. Venster voor verantwoording, en Benchmark mbo).

Positionering binnen de MBO/VO-raad en SBB

Een aantal actielijnen heeft sterke verbinding met het algemeen onderwijsbeleid, waarvoor partijen zoals de MBO Raad, VO-raad en SBB aan zet zijn. Deze partijen worden zoveel als mogelijk benut. Uitgangspunt is dat we geen zaken dubbel doen en bestuurlijke drukte waar mogelijk voorkomen. Alleen zaken die uniek specifiek voor groen zijn worden in onderling bestuurlijk overleg binnen de AOC Raad georganiseerd. Voor algemeen onderwijsbeleid kunnen de scholen de andere raden en SBB benaderen.

Positionering binnen de Groene Tafel

Een aantal van de thema's en acties heeft ook sterke verbinding met thema's in het hele groene onderwijsnetwerk. Op een aantal thema's zullen we dan ook gezamenlijk optrekken in het groene onderwijsnetwerk. Deze thema's worden vastgelegd in de strategische ontwikkelagenda van de Groene Tafel. De belangrijkste daarvan voor de AOC's zijn:

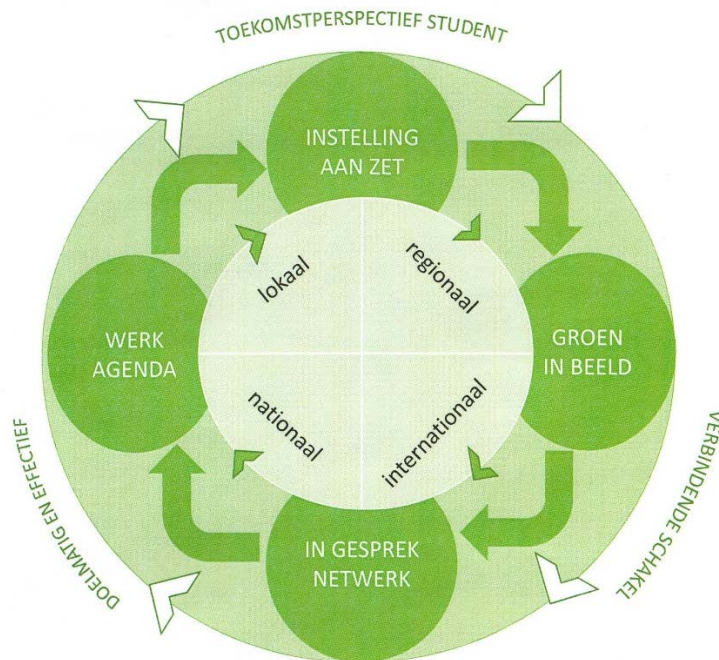
- Werken aan een samenhangende profilering van het hele groene onderwijsaanbod in de regio's.
- Werken aan kwaliteit van de overgangen van mbo naar hbo om talent te behouden voor de sectoren.
- Ontwikkeling netwerk rondom cross-overs/samenwerking rondom ondernemerschap in het onderwijs.
- In kaart brengen van de systeembeperkingen.
- Stimuleren van uitwisseling binnen het groene netwerk ten behoeve van professionele ontwikkeling.
- Verdere ontwikkeling van de infrastructuur voor kennisuitwisseling.
- Versterken van de samenwerking tussen CIV's en CoE's.

- Versterken van Leven Lang Leren.
- Versterken van Internationalisering.

De ambities en samenwerking worden in de strategische agenda van de Groene Tafel verder uitgewerkt.

De ambities in dit sectorplan raken het hart van ons onderwijs en komen voort uit de ambities van onze afzonderlijke instellingen. De verantwoordelijkheid voor het realiseren ervan ligt daarom primair bij onszelf, als individuele AOC's, maar gezamenlijk zorgen we voor een hoogwaardig, landelijk dekkend en doelmatig georganiseerd groen onderwijs. Hier ligt ook kern van de uitvoering:

- Wij realiseren een samenhang tussen de ambities en actielijnen uit het AOC Sectorplan en ons eigen instellingsbeleid.
- We maken de kwaliteit die we daarmee realiseren – lokaal, regionaal, landelijk en internationaal - zichtbaar voor het collectief en dragen dit actief uit.
- We maken afspraken over samenwerking en eventuele inzet op acties waar we individueel niet in staat zijn de ambities voldoende te realiseren.
- We voeren gezamenlijk het gesprek over wat we bereiken en herijken daarmee onze ambities en onze werkagenda.

Dit betekent dat het sectorplan geen losstaand werkprogramma kent, maar dat we ons committeren aan de ambities en het cyclische proces dat we met elkaar ingaan om hieraan verder gestalte te geven. Collectieve voor groen specifieke acties pakken we, afhankelijk van de scope op in AOC Raad of Groene Tafel verband.

Op dit moment is nog geen investeringsbegroting opgesteld ten behoeve van dit sectorplan om de simpele reden dat er nog geen helderheid bestaat over ons financieel kader voor de komende jaren. De mate waarin wij in staat zullen zijn hierin te investeren, zowel als individuele instellingen als met betrekking tot de collectieve activiteiten, hangt af van de ruimte die het financieel kader ons daarvoor straks biedt. In dit licht is er een aantal afhankelijkheden.

In de eerste plaats is op dit moment onzeker in hoeverre de basisbekostiging structureel en gelijkwaardig aan het overige onderwijs zal worden geborgd naar de toekomst toe, inclusief de mate waarin daarbij rekening wordt gehouden met de breedte van het domein van het groene onderwijs en de mate waarin leerlingen en studenten extra ondersteuning nodig hebben (passend onderwijs/LWOO).

In de tweede plaats hebben wij de afgelopen jaren een belangrijke impuls kunnen geven aan onze innovatie door de inzet van extra groene plus middelen via een landelijk AOC Raad budget en onze Meerjaren Investeringsplannen (MIP's). Deze middelen vervallen vanaf 2016. Binnen het kader van de MIP's is wel sterk ingezet op samenwerking met het bedrijfsleven. In een aantal gevallen investeert het bedrijfsleven nu ook mee, soms in geld maar veel vaker 'in kind'. De instellingen zelf kunnen hiermee, zij het op beperkte schaal, een deel van hun innovatie voortzetten. Dit vormt echter geen alternatief voor de collectieve opgaven. De bijdrage van het bedrijfsleven is bovendien weinig structureel en moet voortdurend opnieuw 'bevochten' worden.

Afhankelijk van hoe de situatie zich ontwikkelt zullen wij in dialoog met overheid, overig onderwijs, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties blijven inzetten op het borgen van de condities om onze ambities te kunnen realiseren.